

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 6.

Juni 1868.

7:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap och Upsala trädgårdssällskap offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till Redaktionen af *Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.*

Ändamålsenlig växthusbyggnad, samt några ord om växthusbyggnader i allmänhet.

I hopp att kunna gagna någon i detta ämne oerfaren, med bekantgörande af den konstruktion vidfogade figur utvisar, beslöt jag anhålla hos trädgårdstidningens redaktion om intagandet af densamma i tidningen.

Figuren är med få undantag en afbildning af det växthus, som här på platsen blifvit byggt för öfvervintring och förökning af gruppväxter.

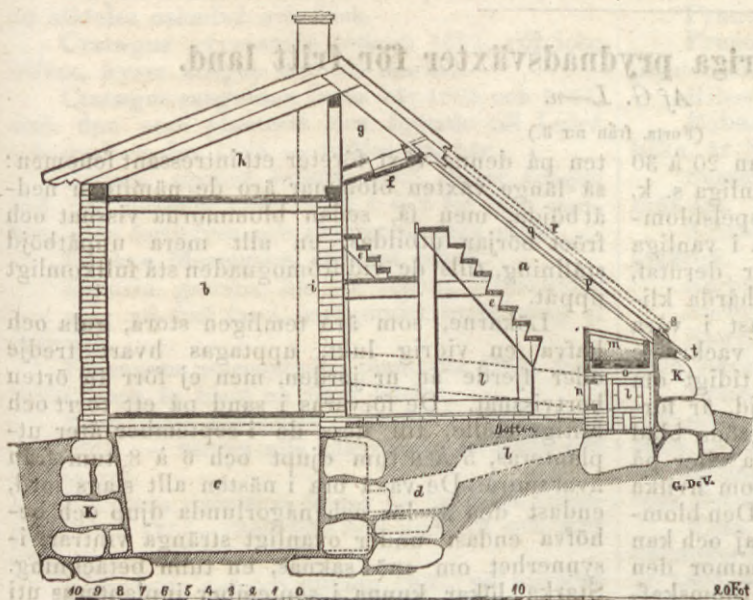
Huset motsvarar fullkomligt sitt ändamål och har jag utom de ställager, som synas å figuren, låtit anbringa några hänghyllor för mindre plantor. Inredningen är bekväm och vattningen lätt att verkställa.

Som läget var gynsamt, gräfdes en 6 fot djup graf, hvilken inrättades till källare, och som eldstaden lades under sjelfva golfvet, sker eldninngen ifrån denna källare. Huset är 50 fot långt i tvänne afdelningar, för att få en varmare och en kallare. Kanalen drar förträffligt och öfver sjelfva kanalen är efter hela husets längd inrättad en sticklingslafve, försedd med särskilda små fönster. Golfvet är lagdt af gråstenshallar. Takfönsterna äro 11 fot långa, 4 fot breda och ligga i en vinkel af 40 grader. Täckluckorna äro endast 1½ fot breda, för att kunna lätt handteras af en person. Ingången till huset såväl som nedgången till käl-

laren och eldstaden äro inrättade vid ändan af huset ifrån en särskild liten förstuga.

Förklaring öfver figuren. a det inre af växthuset, b passande lokal för boningsrum, c källare, d ugnen, e ställager för växterna, f luftningsventiler att skjuta fram och tillbaka (under vintern påläggas bakifrån ytterligare en lucka), g tomt rum till luftkanal (hvars båda ändar hållas öppna under sommaren, genom öppnande af större ventiler, hvilka under vintern tillslutas), h vind, i murar af tegel, k k murar af gråsten, l eldkanalen, m förökningslafven, n ventiler för värmens reglerande (på hvar tredje fot finnes en sådan ventil; den lilla skiljeväggen mellan eldkanalen och det inre af växthuset är murad af tegelsten 5 tum högre än kanalen, den öfre delen är af plank), o är en på högkant anbragt järnstång, som med ena ändan är fästad i framstocken, och med den andra i nyssnämnda plank. (På hvar femte fot är en sådan järnstång anbragt och på dessa ligga efter längden trenne smalare järnstänger, hvarpå ligga skifferskifvor, bildande botten i förökningslafven. Denna inrättning är något dyr, men den är varaktig och inger trygghet mot eldfara. Bänkens nedre kant — fram- eller södersida — utgöres af en plank, som icke står tätt intill sjelfva ytterväggen, utan lemnar ett 2 tum bredt mellanrum, hvilket gör att lafven icke kan bli så kall eller fuktig, som om den skulle sträcka sig omedelbart till ytterväggen.) Vidare är p sparrar som uppbära fönsterna, q fönster, r täckluckor, s ett på högkant stäldt 4 tums bredt bräde, mot hvilket täckluckorna stödja sig (detta bräde är medelst vinkeljern fastgjordt vid sjelfva sparrarne och lemnar under sig 1 tums mellanrum, hvarigenom regnvatten ifrån takfönsterna aflöper) och t är en plank, klädd med zink, som afleder regnvattnet.

Några ord om växthusbyggnader i allmänhet. Platsen bör vara torr och läget öppet emot söder, sydost och sydväst. Skall ett ensamt växthus byggas, så är det fördelaktigast om det kan nedgräfvast 2—3 fot djupt i jorden. Ugnen bör ligga något djupare än bottnen i växthuset och helst så

att eldningen kan ske från norra sidan. Är det fråga om ett litet växthus med blott en dörr, anbringas denna helst å ena gäveln, hvarjemte båda gaffarne böra förses med fönster. Golvvet lägges helst af sten*); hyllorna på stellagera böra icke utgöras af en hel plank, utan bestå af 3 å 4 ribbor med 2 å 3 liniers rum mellan hvarje. Stellager och hyllor bestrykas antingen med oljefärg eller kokt tjära. Luftning bör kunna ske, åtminstone i mindre skala, utan att behöfva öppna fönsterna. Murarne uppföras, så vidt möjligt, af gråsten. Sparrarne göras mera höga än breda. Täckluckorna göras antingen 1½ fot breda, för att kunna påläggas af en person, eller lika breda som fönsterna, då två personer fordras vid af- och påtäckningen.

Man brukar, i synnerhet i fråga om kallhus, anbringa 2—4 fot höga, upprättstående framfönster och sedan lägga takfönsterna i 25 å 30 graders vinkel; men husen bli både billigare och varaktigare om man utesluter framfönsterna och gör framväggen i stället något högre och sedan lägger takfönsterna i 30 å 35 graders vinkel.

Skuggmaterialier. Man använder vanligtvis ramar så breda som ett fönster, på hvilka äro ribbor af 1½ tums bredd och så att t. ex. två ribbor komma att skugga på hvarje rad glasrutor. Jag har ock använt skuggmattor, som varit att rulla tillsammans åt sidan. Ribborna voro här spikade på fingerstjocka, väl tjärade tåg, hvilka voro anbragta på hvar 4:de fot. Dessa skuggmattor voro ganska praktiska, men de förstnämnda äro mer varaktiga.

*) Billigast, snyggast och till och med ändamålsenligare är att ha jordgolf i växthus och blott genom grus och sand göra detta fast. Underhåller man gången eller golvet i växthuset med fin, ren sand och krattar denna med en fin kratta, är detta i ett sådant snyggare än hvarje annat golf. I alla andra delar instämma vi fullkomligt med författaren.

Red.

Slutligen några ord om uppvärmningsapparater. Rök- eller eldkanaler användas vanligtvis, ty de äro billigast. Hufvudsaken vid en sådan är dock att den drar väl. Detta kommer dock mycket an på ugnen. Kanalen bör utgå från ugnen i starkt stigande riktning och bör vara smal på detta ställe, men omedelbart derpå något vidare än den behöfver vara längre fram. Så inrättad drar den vanligtvis väl, om den ock längre bort från ugnen behöfver sänkas på flere ställen. Uppvärmningen genom i jernrör cirkulerande varmt vatten är ändock den bästa af alla och för större växthus är, till följe af dess varaktighet, en sådan inrättning i längden kanske billigare än en kanal.

Vid uppvärmningen genom varmt vatten är det nödigt att vattnet har en snabb cirkulation, hvilket åstadkommes, 1:o derigenom att vattnet i pannan hastigt uppvärms; 2:o att det öfre röret, som är bestämdt att leda det uppvärmda vattnet ifrån pannan, utgår vid pannans högsta punkt i vertikal riktning, hvaremot undre röret, som skall leda det afkylda vattnet tillbaka till pannan, bör utmynna vid pannans nedersta punkt; 3:o att rören igenom växthuset ledas i jemnt stigande riktning, t. ex. 1 på 40; 4:o att vattenreservoiren är vid rören högsta punkt och 5:o att intet luftrör anbringas hvarken vid pannan eller på rören, på annat ställe än vid vändpunkten.

Om rören grenas sig för att ifrån samma panna uppvärma flera afdelningar, så har man flera vändpunkter och vid hvarje sådan vändpunkt bör ett luftrör anbringas. — Utrymmet tillåter icke att ingå i flera detaljer. Önskligt vore att denna uppvärmningsmetod komme allmännare i användande äfven hos oss.

Alingsås i mars 1868.

H—dt.

Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land.

Af G. L—n.

(Forts. från nr 3.)

Af släktet *Fritillaria* odlas mellan 20 å 30 arter, men med undantag af den vanliga s. k. kejsarkronan (*Fr. imperialis*) och dampspelsblomman (*Fr. Meleagris*) äro de sällsynta i vanliga trädgårdar, hvilket troligtvis kommer derutaf, att de ofta visa sig ömtåliga för vårt hårda klimat. Den förstnämnda anträffas oftast i våra trädgårdar och torde också vara den vackraste af dem alla. Stängeln uppkommer tidigt om våren, växer hastigt till 2 å 3 fots höjd, är försedd med talrika, breda, glänsande gröna blad och en krans af hängande, röda, gula eller på olika sätt strimmiga blommor, ofvanom hvilka sitter en kröna af lifligt gröna blad. Den blommar i slutet af april eller början af maj och kan med skäl räknas till de vackraste blommor den kalla våren hos oss har att erbjuda. Blomskaf-

ten på denna växt företer ett intressant fenomen: så länge växten blommar äro de nämligen nedåtböjda, men få, sedan blommorna vissnat och fröet börjar utbildas, en allt mera uppåtböjd ställning, tills de vid fröemognaden stå fullkomligt uppåt.

Lökarne, som äro temligen stora, gula och hafva en vidrig lukt, upptagas hvart tredje eller fjerde år ur jorden, men ej förr än örten bortvissnat. De förvaras i sand på ett torrt och luftigt ställe, till dess de i september åter utplanteras, 5 å 6 tum djupt och 6 å 8 tum från hvarandra. De växa bra i nästan allt slags jord, endast den är lös och någorlunda djup och behöfva endast under ovanligt stränga vintrar, i synnerhet om snö saknas, en tunn betäckning. Starka lökar kunna i september inplanteras uti

krukor och med lätthet drifvas till blomning under de senare vintermånaderna. Växer vild i Persien etc.

Damspelsblomman (*Fr. Meleagris*) har små, hårda lökar, ungefär af hasselnötters storlek, en 10 å 12 tum hög stängel och en eller två hängande, klockformiga, rutigt färgade blommor, hvilka hos den sort som förekommer vild hos oss merendels äro bruna, mera sällan hvita, men hos de i trädgårdar odlade variera i åtskilliga färgnyanser. Den odlas som föregående, men planteras tätare och ej så djupt som denna, samt behöfver ej betäckas om vintern. Vill man använda den till drifning, planterar man i september 6 å 8 lökar i 4 tum stora krukor. Efter verkställd plantering nedgräfvast krukorna i sand, ur hvilken de i januari åter upptagas och inställas i ett tempererat växthus eller boningsrum,

nära glaset. Växer vild öfver hela Europä, hos oss t. ex. vid Stockholm och Upsala.

Den persiska kejsarkronan (*Fr. persica*) är något ömtålig för våra vintrar, hvarföre den måste förses med tillräcklig betäckning af torrt löf, ljung eller dylikt. Lökarne äro stora som en liten apelsin, stängeln 2 å 3 fot hög, med blågröna blad och mörkt purpurröda blommor, hvilka bilda en pyramidformig klase och framkomma i maj. Växer vild i Persien etc.

Utom dessa förekommer här och der i våra trädgårdar: *Fr. camtschaticensis* (*Lilium camtsch.*) från norra Amerika, med purpurröda blommor; *Fr. latifolia* från Kaukasus, med gula blommor, och *Fr. pyrenaica* från Pyreneerna, med bruna eller violetta, rutiga blommor. Dessa tre behöfva om vintern skyddas mot barfrost. Alla sorterna förökas genom sidolökar och frö. (Forts.)

Växtodlingen i Norrbotten.

(Forts. från nr 4.)

Andromeda polifolia odlas icke, ehuru den här förtjenar det väl.

Artemisia Abrotanum odlas allmänt.

Berberis dulcis infördes hit 1863, men gick genast förlorad.

Betula alba odlas här och der i trädgårdar eller deras omgivning.

Caragana arborescens odlas numera allmänt här, stora fullväxta träd finnas i Torneå — i alla afseenden passande för orten.

Cornus alba hitkom 1865 på hösten, står nu alldeles oskadad och frisk.

Cornus stricta hitkom 1865 på hösten, står nu alldeles oskadad och frisk.

Cornus sibirica hitkom 1865 på hösten, står nu alldeles oskadad och frisk.

Corylus avellana hitkom 1865 på hösten, står nu alldeles oskadad och frisk.

Cratægus oxyacantha hitkom 1863, vill icke trivas, fryser årligen ned till marken.

Cratægus sanguinea fanns här 1863 och 1864, men den som planterat den flyttade till Luleå och medtog den 1865 — trifes väl här.

Cytisus alpinus hitkom 1863, fryser årligen ned till vårsnön eller cirka 1 å 2 fot från marken, men fortlevver och skjuter frodiga skott.

Daphne Mezereum, sällsynt odlad.

Deutzia gracilis, har tre vintrar öfvervintrat hos mig på fritt land, men under betäckning af granris.

Elaeagnus macrophylla, planterad 1863, fortlevver, men är blott en liten buske.

Euonymus europæus, planterad 1863, 1864 och 1865 — nästan alla planterade fortlevva och trivas väl.

Fraxinus excelsior, finnas 16 fot höga exemplar, men 1864—1865 frös den bort till och med 3:dje årets ved.

Ligustrum vulgare hitkom 1863, vill alls icke

trivas här — roten har fortlevvat till förra året, tycks nu vara rent död.

Lonicera alpigena, *coerulea* och *Diervilla* hitkommo 1865, äro fullt friska.

Lonicera Ledebouri och *Periclymenum* hitkommo på hösten 1865, äro planterade i år.

Lonicera tatarica, gamla exemplar finnas här och i Torneå sedan länge tillbaka, är fullkomligt hårdig.

Mahonia Aquifolium har öfvervintrat flera vintrar utan betäckning, men trifves ej rätt bra.

Populus; flera poppelarter hittogos 1863, men ingen har velat trivas här — deribland var icke balsamifera, som odlas i mängd och hvaraf finnas stora fullväxta träd vid Östersund.

Prunus avium vill ej trivas, *cerasus* trifs bra, men måste hållas buskformig.

Prunus padus planteras ofta i trädgårdarne. *Prunus virginiana* hitkom förra årets höst, planterades i år.

Ribes aureum, införd 1863, trifves förträffligt.

Rubus adoratus, odlad här sedan länge tillbaka, är fullt passande för orten.

Sambucus racemosa, odlad sedan 1863, trifs präktigt.

Solanum dulcamara, odlad sedan 1863, trifs präktigt.

Sorbus Aucuparia allmän.

Sorbus Scandia; 1864 hitkommen, trifs bra.

Spiræa acutifolia, alpina, *salicifolia*, *sorbifolia* förekomma här och trivas bra.

Symphoria racemosa, införd hit 1863; de här växande synas icke vilja trivas väl. I Östersund finnas äldre exemplar, trifves der förträffligt.

Syringa vulgaris, sedan gammalt odlad här, trifs förträffligt i hela Norrbottens kustland.

Tilia europæa; ett cirka 15 å 16 fot högt exemplar har jag sett i Torneå, hit är den införd år 1863, trifs bra.

sed *Ulmus campestris*; 1863 hit införda exemplar ha dött ut.

Viburnum opulus, från vildmarken inplanterad i trädgårdarne, först 1865 har man börjat hit införskrifva trädgårdsvarieteterna.

Vinca minor, odlad sedan 1863, trifs bra.

Blomsterväxter eller Örter.

Ettåriga växter torde vara öfverflödigt här uppräknade, ganska många sådana äro här odlade och trivas här lika bra som i öfriga delar af riket, om man iaktager att så dem, som fordra längre vegetationstid, tillräckligt tidigt inne. *Nemophila insignis*, *Eschscholzia californica*, *Reseda odorata* m. fl. fortplanta sig sjelfva genom fröspridning.

Bland fleråriga blomsterväxter har jag med framgång på fritt land odlat *Hyacinther*, *Tulipaner*, *Crocus vernus*, *Galanthus nivalis*, *Gladiolus communis*, *Fritillaria imperialis* och *meleagris*, *Lilium bulbiferum* (allmän här), *tigrinum*, *umbellatum*, *martagon*. Sådana fleråriga växter, som öfvervintras i krukor, eller sådana, hvilkas rötter förvaras varmt eller frostfritt inne, såsom *Verbena*, *Fuchsia*, *Dahlia*, *Ferraria* m. fl. trivas här på somrarna utplanterade lika bra som någonstädes. Ett uppräknande af alla här odlade fleråriga blommor torde vara lika öfverflödigt som det är svårt att i en hast åstadkomma, hvadan jag alldeles icke bjuder till härmed, hvaremot

jag anser mig böra nämna att fleråriga örter i allmänhet trivas rätt väl här, skyddade under vintern af vårt tjocka snötäcke, och torde föröfrigt vara nog att nämna det *Armeria maritima*, *Dielytra spectabilis*, *Viola odorata* och *Anemone hepatica* fl. pl. rub., m. fl. fortfarande trivas här på fritt land odlade sedan 1863 och under sedan näre åren alls icke täckta.

Tillägg: Då i det föregående törnrosor och barrträd blifvit uteglömda tillägges: *Rosa cinnamomea facundissima*, *Rosa alba*, *centifolia muscosa* (endast sällsynt), *Rosa gallica tricolor* (endast på ett ställe), *Rosa gallica pumila* fl. pl. (på ett ställe), *R. pimpinellifolia*, m. fl. som jag nu icke är i tillfälle namngifva, odlas här på fritt land, den först- och sistnämnda sedan gammalt.

1863 infördes följande barrträd i små exemplar och fortleva: *Pinus picea*, *balsamea*, *Larix* och *cembra*.

För öfrigt måste jag till min ledsnad anmärka att det varit mig alldeles omöjligt att nu i en hast åstadkomma dessa knapphändiga uppgifter på långt när så fullständiga som önskligt varit, och har jag intet velat anföra efter hörsagor, hvarigenom jag stundom blifvit vilseledd, utan har uteslutit allt, hvarom jag ej sjelf kunnat göra mig underrättad.

Piteå den 12 juni 1867. L. A. R.

(Forts.)

Litteratur.

Af den förtjenstfulla samlingen: *Smärre samlade skrifter i landthushållningen, utgifven af professor J. Arrhenius*, anse vi oss särskildt böra fästa uppmärksamheten vid 6:te och 7:de häftena.

Det förstnämnda af dessa häften handlar *Om de för landtbruket nyttiga vilda djuren, hvilka såsom landtmännens vänner och bundsförvandter böra skyddas*. Efter *Gloger* af *J. A. Afzelius*. Stockholm, på *J. Arrhenii* förlag. Andra upplagan. Pris 50 öre.

Som vi förut i 5:te årgången (för 1866) sid. 46 redogjorde för och rekommenderade första upplagan, kunna vi inskränka oss till att blott anmäla att ny upplaga deraf utkommit. Denna upplaga är dock till någon del omarbetad, i vissa delar förkortad, i andra åter tillökad. Vi skulle önska att denna skrift komme att läsas allmänt bland folkets barn, för att derigenom få inprentad öfvertygelsen om skadligheten af att förfölja och utrota de för oss så nyttiga insektätande smådjuren.

Den andra af de härofan nämnda skrifterna handlar *Om odlingen af humle, samt dess rätta behandling till vinnande af en för våra bryggerier fullgod handelsvara*. Efter *J. von Bischoffshausen*, med förord och tillägg af *J. Arrhenius*. Stockholm, *J. Arrhenii* förlag. Pris 50 öre.

Denna skrift anse vi kunna utgöra ett svar på frågan huru trädgårdsodling bör ställas för att blifva vinstgifvande. Man skulle dock möjligen kunna anmärka, att humleodling snarare kan hänföras till landtbruket än trädgårdsskötseln, emedan trädgårdsodlarna högst sällan befatta sig med humleodling; men då gränsen mellan landbruk och trädgårdsskötsel icke torde vara lätt att uppdraga, torde vi icke vara alldeles oberättigade att egna uppmärksamheten åt det ämne den ifrågavarande skriften afhandlar. Landtbrukare hos oss pläga ju ock anse landtbruket omfatta äfven trädgårdsskötseln, hvaremot en framstående utländsk trädgårdsförfattare — *Lindley* — ansåg landbruk och skogsplantering blott utgöra grenar af trädgårdsskötseln. Föröfrigt är det alldeles likgiltigt huru man räknar i detta fall, blott jordbruket, hvad det nu än må kallas, går framåt och blir lönande, och för detta arbete, i vår ringa mån, äfven vi.

Hvad nu den ifrågavarande afhandlingen beträffar, anse vi författarens namn utgöra en borgen för att arbetet är godt. Hvad åter angår att förorda sjelfva odlingen, anse vi oss icke bättre kunna göra detta, än genom att aftrycka förordet, hvilket följer här:

»Som humlen utgör en af de mycket efterfrågade och allmänt brukade s. k. handelsväx-

terna, hvilka till vårt land för stora summor årligen inköpas, men skulle kunna odlas med säker framgång hos oss, så hafva vi ansett att allmänna uppmärksamheten borde, mera än hittills skett, fästas på de fördelar, som genom odlingen af denna växt skulle kunna beredas våra jordbrukare. Nu sedan bayerska och andra bryggerier blifvit inrättade öfver allt, så i städerna som på landsbygden, samt förbrukningen af öl — och, till dess beredning, humle — är för år stigit, borde humleodlingen så mycket hellre egnas en större uppmärksamhet, som vi genom densamma skulle kunna bespara de summor, hvilka nu årligen utgå till utlänningen för inköp af humle, helst denna växt, som förekommer vild hos oss från Skåne ända upp till Jemtland, ganska väl kan hos oss odlas till samma godhet som i utlandet, allenast vi åt dess odling, skötsel och ans i allmänhet egna samma uppmärksamhet som utomlands. Enligt Kommercekollegii sednaste för åren 1865 och 1866 afgifna berättelser öfver Sveriges utrikes handel och sjöfart infördes förstnämnde år 404,300 skålp. och sistnämnde år 386,300 skålp. humle, och under föregående året har den införda humlen stigit ungefär till enahanda belopp. Denna humle borde vi med lätthet kunnat odla inom landet. En växt, som förekommer vild hos oss, bör vara nog hårdig att äfven kunna odlas, och odlad bör den i det land, der naturen själf sört för hans fortkomst, kunna uppdrivas till den högsta fullkomlighet. Det är ock känt, att svensk med omsorg odlad och vid skörden rätt behandlad humle täflar i värde med den bästa utländska. Hvarföre odla vi då ej i större utsträckning denna planta? Hvarföre begagna vi ej tillfället att genom humleodlingen skaffa oss en inkomst, som vi såsom biförtjenst till vårt jordbruk så väl behöfva? Svaret kan, dess värre, ej blifva annat än detta: vår liknöjdhet hindrar oss, här som i många andra dylika fall, att af vårt jordbruk draga de fördelar, hvilka vi genom klokhed och omtanka samt genom en önskvärd företagsamhet kunde bereda oss! Men invändes: Våra bryggerier drivas eller handhafvas af bayerska bryggmästare *), som i sina kontrakter hafva förbehållit sig att få fullgoda varor till förarbetning; de gilla endast den bayerska humlen; odla vi lika god svensk humle, så vinner denna ändå ingen afsättning — den kasseras, och det skall vara bayersk humle till våra bayerska bryggerier! Ja, så har förhållandet varit, men med klokhed och omtanka kan det gestalta sig annorlunda; bryggmästarna, som bestämman inköpet af humlen, torde snart lika begärligt begagna sig af svensk humle, som de nu använda svenskt harts för kärnen, hvori ölet förvaras, då för få år sedan äfven hart-

*) Att förhållandet är sådant synes vara anmärkningsvärdt. Ha vi svenskar lärt oss dricka bayerskt öl, borde vi väl ock kunna lära oss brygga sådant, för att slippa, såsom det här synes, ligga i händerna på tyskarne.

Red. af Tidn. för trädgårdslare.

set måste — såsom det till en del ännu sker *) — tagas från utlandet; och finna bryggmästarna sin fördel lika väl tillgodosedd genom den inhemska som genom den utländska humlen, så bör det ej lida något tvifvel att de begagna sig af den förra. Humleodlarna få dock, för att detta skall kunna inträffa, förse sig med humlegårdar af bästa sort, behandla humlen rätt före, vid och efter skörden, samt vid försäljningen lemna vederbörande den provision, som är så lockande och närmast bestämmande för begagnande af den utländska humlen framför den inhemska.

»Före Gustaf I:s tid bedrefs ej någon humleodling här i Sverige. Till det öl och dricka, som då, innan bränvinet vunnit insteg i landet, förtärdes i vida större mängd än nu för tiden, användes dels pors, dels humle, som till orimligt höga priser köptes från Tyskland. »Lübeckarne vexlade en mark humle mot en tunna malt, och hälften af allt Sveriges jern gick ut för humle.» Här af föranleddes Gustaf I att anbefalla och befordra humleodlingen, som efter hand ock spridde sig mer och mer, men har sedermera återigen under tidernas lopp gått tillbaka. Med undantag af några få orter, såsom i Vingåker i Södermanland, inom Skedevi socken i Östergötland, och på Gotland, bedrifves nu humleodling föga. Så borde dock ej vara förhållandet, och det är under önskan och hopp att humleodlingen må vinna allt flere och flere idkare inom vårt land, som vi meddela följande beskrifning på sättet huru denna odling bedrifves uti Tyskland, derifrån den bäst ansedda humle införskrifves till Sverige, och efter hvilket sätt humle äfven med bästa framgång odlats hos oss.» I fråga om hvad humle afkastar, lemna skriften intressanta uppgifter, hvaraf här efter densamma anföras några. Vid Grönlid i Tuna socken af Kalmar län, har en humlegård under åren 1865—1867 lemnat en medelafkastning af 396 riksdaler 66 öre pr år, hvilket, då man tager i betraktande de 2 senaste ogynsamma åren, är ett rätt godt resultat. Vid Ryssbylund, äfven i Kalmar län, erhöles 1861 1600 skålp. och i medeltal för 8 år, deri de senaste ogynsamma åren inberäknade, 894 skålp. pr tunnland. I Skedevi socken i Östergötland beräknas tunnlandet öfver hufvud gifva 960 skålp. pr år, oaktadt den odlingsmetod der användes icke är den bästa, och i Tyskland beräknas humleafkastningen öfver hufvud för dåliga och goda år till 1000 skålp. af en jordrymd, motsvarande ett svenskt tunnland. Om man nu beräknar humlen till endast 1 riksdaler 25 öre för skålpundet, det lägsta pris, hvartill bayersk humle under de sista tio åren kunnat köpas, så finner man lätt, att afkastningen i alla fall blir vida högre, än hvad man kan påräkna af våra

**) År 1866 importerades 688,980 skålp. harts samt betydliga quantiteter tjära, terpentin och terpeninolja, oaktadt vi till dessa ämnen hafva de rikaste materialier uti våra skogar och uti stubbarne efter de fälda träden. Förf. anm.

öfriga vanligen odlade växter. — Efter hvad nu blifvit anfördt faller det af sig sjelft, att vi rekommendera den ifrågavarande afhand-

lingen liksom sjelfva saken till allmänt behjertande.

Till åtskilliga af de öfriga skrifterna i nämnde samling torde vi en annan gång återkomma.

Minneslista för trädgårdsodlare i juni 1868.

Köksväxtodlingen. Har man icke vid slutet af förra månaden redan börjat utsätta köksväxtplanter är det nu tid till att strax vid månadens början företaga det. Som våren i år varit betydligt tidigare än under de närmast föregående åren, synes det sannolikt att man — i mellersta Sverige — icke kan i första dagarne af denna månad ha några nattfroster att befara. I de norra orterna torde det i alla fall böra dröjas någon tid innan köksväxtplanter utsätts. Fördelaktigast är att utsätta planter emot aftonen och det jordstycke, på hvilket man om aftonen vill plantera, bör helst vara gräfdt samma dag. På hvarje jordmån, som icke redan förut innehåller rikligt med kalk, är det af mycken fördel, isynnerhet för alla kålarter, att kalka jorden. Kalken utströs eller utbredes på jordytan, hvar efter landet på vanligt sätt gräfves och krattas, på det kalken må blandas med jorden. På kalkfattig och med spillning rikligen gödslad jord, bör man naturligtvis lägga mer kalk än på sådan, som redan innehåller kalk och är mindre starkt gödslad. Likaledes fordrar styf lerjord mer kalk än lättare sandjord. På trädgårdsjord, som dessutom med korta mellantider gödslas rikligen med spillning, kan man lägga från 2 till 3 tunnor släckt kalk på hvarje kappland.

Rotkål, blåkål och sen blomkål utplanteras först längre fram och kunna dessa sorter utsättas ännu i sista dagarne af månaden. Af

arter*) företages en läggning i början af månaden och ännu en sådan i medlet af densamma, för att ha tillgång på färska arter ända till inpå hösten. Vid läggning af arter denna årstid är det alldeles nödvändigt, att sedan arterna blifvit utlagda i fårorna vattna dugtigt i desamma innan de makas igen, ty i annat fall uppkomma de bestämdt icke, i annan händelse än att ett ymnigare regn skulle falla strax efter sådden.

Har man af stångbönor, på sätt i förra minneslistan nämndes, uppdragit planter på bänk, utsätts de nu på kalljord. I annat fall läggs nu strax vid månadens början bönor på kalljord, i fall det icke redan blef verkställt i slutet af förra månaden.

Frukträdgården. Har man icke redan utplanterat smultron, kan det ännu med fördel ske. Maskägg på krusbärs- och röda vinbärsbuskar bortskaffas genom att bortplocka och förbränna de blad, å hvilkas undre sida dylika ägg förekomma. Smultronrefvorna afskäras och öfverflödiga hallonskott som framkomma afhuggas i jordytan så snart de visa sig. På de nyplanterade smultronplantorna bortnypas äfven alla blomstänglar, så snart sådana framkomma.

*) Författaren anhåller få fästa läsarens uppmärksamhet på ett korrekturfel i förra minneslistan. Der står nämligen sid. 41, första spalten, raden 19 sockerväxter i stället för sockerarter.

Minneslista för blomsterodlare i juni 1868.

I början af denna månad utflyttas från de kalla och tempererade husen alla nyholländska, kapska och sydeuropeiska m. fl. växter. Utflyttningen företages helst på en mulen eller regnig dag. De växter man under sommarmånaderna ämnar behålla kvar i krukorna uppställas prydligt på en lugn, för morgon- och eftermiddags-solen tillgänglig, men för sjelfva middags-solen skyddad plats, hvarest de större krukorna till hälften och de mindre ända till krukans kant nedgrävas i sand. Det är ej bra att ställa krukorna på sjelfva jorden, emedan i så fall dagmaskar krypa in genom hålen i botten och förderfva rotklimpen; ej heller böra de ställas på underlagda bräder, stenar eller dylikt, emedan de då för hastigt torka ut. Vattning sker rikligen, till och med tvänne gånger om dagen, om så behöfs, hvarjemte växterna morgon och afton besprutas med rent vatten. Äfven vid middags-tiden gör en öfversprutning mycket godt, förutsatt

att växterna vid denna tid på dagen hafva skugga. Starkt växande exemplar, som hafva fullrotat sina krukor, omplanteras i större kärl, likaså alla, som tidigare på året blommat och hvilkas rötter derföre först nu kunna rubbas. *Calla Veronica*, *Viburnum Tinus*, *Myrtus*, *Melaleuca* och många andra kunna tagas ur krukorna och utplanteras fritt på för dem iordninggjorda grupper eller sängar. De växa naturligtvis mycket bättre på fritt land än i krukorna och behöfva endast några gånger under sommaren vattnas. Camelliorna, hvilka efter blomningen förflyttades till ett varmare hus, hafva nu upphört att växa, men ånyo bildat blomsterknoppar, hvarföre de åter böra uppställas i det tempererade huset, der de böra hafva tillräckligt ljus och luft, mindre vatten och ej för stark sol. De exemplar, som skola blomma tidigt, kvarlemnas i varmuset till dess knopparna blifvit så stora som små bönor, då de flyttas derifrån. Pelargonier,

bloddroppar (*Fuchsia*) och andra blommande krukväxter uppbindas lätt och ledigt samt flyttas till det nu nästan tomma tempererade huset, hvarest de uppställas pryddigt; 1 å 2 gånger i veckan bör man gifva dem svaga gödselvattningar samt hvarje dag med en sax afklippa alla vissnade blommor, blad och fröhus. Oleander, som skola blomma, behåller man inomhus; de tarfva vid denna tid mycket vatten och mycken sol. De af frö uppdragna krukväxtplantorna omplanteras hvar för sig i helt små krukor, hvarefter de nedsättas i ett drifbänksfönster, som under några dagar hålles tillslutet och beskuggadt. Frö utsås af *Calceolaria*, *Cineraria*, *Primula chinensis*, *Reseda*, löfkojor och andra för höstfloreningen bestämda växter. I varmhusen omplanteras alla växter, som hafva för små krukor, och om ohyra infinner sig, tillgriper man de medel, som i januari månads minneslista blefvo omnämnda. Atmosferen hålles genom växternas besprutning och golfvets begjutning med vatten mycket fuktig och mot aftonen öppnas alla luftfönster och luftventiler, så att friska luften hela natten kan inströmma i huset. På morgonen tillslutes åter luftfönstren och temperaturen får stiga till 25 å 28 °. På detta sätt söker man åstadkomma ett klimat så mycket som möjligt liknande det, hvarifrån dessa växter härstamma.

I blomsterträdgården har man nu ganska mycket att bestyra. I början af månaden planteras de blomstergrupper, som möjligtvis ännu stå tomma, med skarlahanpelargonier, Verbena, calceolarier, lantaner, heliotroper o. s. v. Georinginer och bladväxter komma derefter. Är jorden i grupperna mager, så är det nödvändigt att man, efter att först hafva djupt omgrävt den gamla jorden, påför ett godt lager väl förmultnad löf-, drifbänks- eller gödseljord, som omblandas med det öfversta jordlagret omkring 6 å 8 tum djupt. Det är isynnerhet Phlox Drummondii, verbener, fuchsier, calceolarier m. fl., som fordra en fet, djup och lucker jordmån, pelargonier och gazanier deremot magrare, likaså en stor del af de ettåriga prydnadsväxterna, såsom *Gilia*, *Cheiranthus maritimus*, *Eschscholtzia*, *Nemophila* etc. Bladväxter fordra en mycket fet och lucker jord, samt dessutom goda gödselvattningar 1 å 2 gånger i veckan. På enstaka liggande grupper planterar man helst en sort blommor, eller på sin höjd två, i hvilket fall den ena sorten bör vara kantväxt eller, som man vanligtvis uttrycker sig, infattningsväxt. Bland

de ettåriga prydnadsblommorna finnas ej många, som äro rätt användbara till infattningar. De bästa torde vara: *Lobelia erinoides speciosa*, lågväxt, mörkblå; *Sanvitalia procumbens*, med enkla och dubbla gula blommor; *Veronica syriaca*, med talrika, mycket täcka, blåhvita blommor; *Silene Atocion*, rosenröd och *Oxalis corniculata fol. purpureis* (*O. tropæoloides*) med mörkbruna blad. Bland de fleråriga finnes ett större antal till infattningar brukbara växter, såsom: den silfvergrå *Cerastium tomentosum*, *Gentiana acaulis*, *Phlox repens*, *Bellis*, *Iris amoena*, *Saxifraga punctata*, s. k. engelskt gräs (*Armeria maritima*), *Aster alpinus*, *Ajuga reptans*, af hvilken man har en form med brokiga blad, och många andra. Vanlig finbladig buxbom är en af de aldrabästa infattningsväxter, förutsatt, att den genom klipping hålles tillräckligt låg. Äfvenledes finnes ett antal vackra infattningsväxter, hvilka om sommaren eller på våren måste förökas genom sticklingar och öfvervintras inomhus, hvaribland vi vilja nämna: *Evonymus radicans fol. var.*, *Gnaphalium lanatum*, *Lonicera brachypoda fol. aur. reticulatis*, *Mentha crispa fol. var.*, *Koniga* (*Alyssum*) *variiegata*, *Althemantera amoena*, *spathulata* och *versicolor*. Dessa tre sistnämnda hafva röda blad och kunna endast användas till mindre grupper. Har man flera grupper förenade till en figur, så kan man på dem plantera åtskilliga sorter blommor, dock alltid så att de särskilda blomstersorternas färger komma att harmoniera med hvarandra. Man bör t. ex. undvika att sammansätta gult och vitt, rödt och violett o. s. v. På mindre bladväxtgrupper böra ej de monocotyledona bladväxterna sammanblandas med de dicotyledona, emedan det är betydligt vackrare om de förstnämnda (*Canna*, *Mays*, gräs etc.) komma för sig och de senare (*Senecio*, *Ferdinanda*, *Wigandia*, *Nicotiana* etc.) för sig. I större grupper kunna de gerna sammanblandas. Så framt de i drifbänkarne uppdragna blomsterplantorna i slutet af förra månaden ej kunde utplanteras, måste det göras med snaraste. Vinterlöfkojor och gyllenlack utplanteras på sängar, hvarest de få kvarstå till hösten, då de exemplar som visa knoppar till dubbla blommor inplanteras. Vanliga nejlikor utplanteras äfven på sängar och stå kvar till följande vår, då de förflyttas till grupperna i trädgården. Gräsplanerna mejas flitigt; det afslagna gräset bortkrattas, hvarefter planerna sopas med mjuka qvastar och vältas med en någorlunda tung vält.

G. L—n.

Diverse notiser och meddelanden.

Utdelning af medaljer. De af en okänd gifvare till Svenska trädgårdsföreningens Styrelse, för utdelning till sådana trädgårdsskötselns idkare och befordrare, som anses gjort sig deraf förtjenta, öfverlemnade sex silfvermedaljer, ha i år tilldelats: Hofjägmästaren J. Ström, Stockholm; Professor N. G. Kjellberg, Upsala; rektor Pipon, Haparanda; lektor A.

Rundbäck, Wexjö; stadsträdgårdsmästaren A. M. Ericson, Gefle, och folkskolläraren H. Larcén, Dörröd i Skåne.

Att observera af P. I bref till redaktionen af den 10 April har O. H. bedt oss underrätta, att han saknar både tid och lust att vidare sysselsätta sig med P—s *ordklyfverier* och *quickheter* och att om P,

ännu längre vill fortsätta striden, må han först uppträda med sitt verkliga namn. För vår del anse vi att P. haft ordet tillräckligt och ännu icke vidare upplåta plats åt honom rörande ifrågavarande sak.

Annonsor.

Tidskrift för Havevæsen,

der utkommer 2 Gange maanedlig med eet Ark i Imp. 8., indeholder deels *originale Afhandlinger* over gartneriske Emner af Landets *praktiske Gartnere*, deels Bearbejdelser og Oversættelser efter fremmede Skrifter af Artikler, der vedrøre Havevæsenet og kunne antages at frembyde særlig Interesse for danske Haveydere. *Afhandlingerne* oplyses ved *Afbildninger* saa ofte Indholdet gjør det ønskeligt. I hvert 2det Numer gives en *Oversigt over de i vedkommende Maaned vigtigste forestaaende Havearbejder paa Friland og under Glas*, fortrinnsviis udarbejdet til Veiledning for Haveeiere, der ikke have fagmæssigt uddannede Gartnere.

Tidskrift for Havevæsen, der med 1ste April begynder sin 3dje Aargang, redigeres og udgives af J. A. Dybdahl, Docent i Havedyrkningslære ved den Kgl. Vet- og Landbohøjskole, samt Bestyrer af detta Instituts botaniske og økonomiske Haver. Adr: Bülowssvei N° 9, 1 Sal.

Prisen er 1 Rdl. Kvartalet, Forsendelsesudgifterne iberegnet, og Subskription tegnes i alle Boglader og paa samtlige Postkontorer i Danmark, Sverig och Norge samt hos Tidskriftets Hovedkommissionair

G. E. C. Gad,

Kjøbenhavn, Vimmelskaftet N° 32.

Passande för Trädgårdsmästare.

Ett nybyggt ställe, bestående af 2:ne byggnader; den ena innehållande 6 rum med kök, veranda, en större källare m. m.; den andra innehållande ett rum, tvättstuga med inmurad panna, ett stall för 2:ne hästar och ett för 2:ne kor, mangelbod, vagnshus, foderskulle, loge och lada. Dessa byggnader omgävas af en mindre trädgård och park med häckar. Denna lägenhet säljes för hälften af hvad den kostat eller uthyses, och kan ett eller flera tunnland af närbelägen jord få arrenderas på längre eller kortare tid. Vidare underrättelse meddelas benäget af herr direktör E. Lindgren å Kgl. Landbruksakademiens Experimentalfält, i hvars närhet ofvannämnde lägenhet är belägen.

Undertecknads *Fröhandel* är numera i huset N° 1 *Stora Nygatan*, 1 trappa upp, midt emot Elektriska Telegrafstationen.

Kataloger erhållas gratis. E. Wilh. Tjäder.

För trädgårdars prydnade under sommaren försäljer Svenska Trädgårdsföreningen, Rosendal å Kongl. Djurgården: *Bladväxter* af alla moderna sorter, storräxtare slag å 25—75 öre pr st. för starka exemplar i krukor, smärre gruppväxter för 2—6 rdr pr 100. — *Stingerväxter* för sommaren å 20—25 öre, i krukor. — *Dahljer*, vackra sorter, rotknölar i krukor å 3 rdr dussin. — *Skarlakanspelargonier* och *Verbener* å 3—4 rdr pr dussin. — *Ettåriga blommor*, ss. Lejongap, Petunier, Penséer, Phlox Drummondii, Löfkojor, Aster och öfriga mest omtyckta sorter å 75 öre—3 rdr pr 100. Requisitioner från landsorten expedieras (ej under 5 rdrs belopp) med sorgfälligt

inpackning om de adresseras till Föreståndaren hr N. U. Blomberg, Stockholm och Rosendal.

Undertecknad får härmed äran tillkännagiva, att jag i likhet med föregående ären biträder vid eller utför på ackord alla slags anläggningar som afse försköningar vid herrgårdar, landtställen, sommarvillor, stadsomgifningar och stadsdelar, samt för sådana ändamål utför plan- och kartritningar med kostnadsförslager, beskrifningar och växtförteckningar.

Byggnadsritningar till växthus, drifverier, samt allahanda monumentala parkprydnader etc.

Arvodet för kartritningar beräknas efter areal-innehållet från 15—10 till 5 rdr rmt pr tlnad mätningar, resekostnader pr jernväg eller ångbåt inberäknade.

Andra förrättningar och biträden efter taxa pr dag.

Ordres emottagas från alla delar af landet, utan afseende på vägens längd till enskild requirerent eller kommun som för viss tid vill bestämma förrättningarne. Ritningar utföras antingen på stället hos requirerenten eller å *Ritbyrå för trädgårdsanläggningar* i Stockholm, N° 55 Drottninggatan, der vidare underrättelser, muntliga som skriftliga, meddelas.

S. Lindh,

Trädgårdsarkitekt.

Pris-Förteckning

på Blomsterplantor af mitt med Silfvermedalj flera gånger prisbelönta praktsortiment, allt af 1:a rang hos

Stockholm J. F. HOLM Qvarngatan N° 25.

Handelsträdgårdsmästare.

å 1 Rdr pr 100 st.

Adonis autumnalis, Antirrhinum majus, nanum och Tom Thumb (Namnsorter), Centranthus macrosiphon, Chrysanthemum carinatum atrococcineum, Delphinium chinense azureum och formosum, Dianthus barbatus och plumarius, Gypsophila elegans, Helichrysum nanum atrococcineum, Nigella damascena fl. pl., Scabiosa major, Senecio elegans fl. pl., Tagetes signata pumila, Valeriana alba, rubra och coccinea, Zinnia elegans fl. coccinea.

å 1:50 pr 100 st.

Aster Pion, Pompon, Krans, Chrysanthemum, Uhlands, låg Pion, låg vit Pion (endast af 1:a Qual.), Dianthus barbatus Dunnette, och purpureus marginatus, Dianthus chinensis, Heddewigii, och Heddewigii fl. pl., Nigella hispanica atropurpurea, Phlox Drummondii, 1:a Qual., Sanvitalia procumbens fl. pl., Sommar Levkojer (endast af 1:a Qual.) hvita, carminröda, blodröda eller victoriaröda, Tropaeolum majus nanum coccineum, Viscaria cardinalis, ny.

å 2 Rdr pr 100 st.

Aster Victoria och storblommig Perfection Igel, ny, Phlox Drummondii coccinea och Radowitzii Wilhelm I. Sommar-Levkojer storblommiga, rosa, carminröda, hvita, blå, canariegula och carminrosa, Pyramid-Levkojer, carminröda, mörkrosa, blå, laxrosa, canariegula, brillant lila och rent hvita.

å 3 Rdr pr 100 st.

Dianthus caryophyllus fl. pl., (Holländska Nejlikor af 1:a Qual.) strimmiga, enfärgade, tidigtblommande och, låga Wiener-Dvärg Dianthus chinensis Imperialis plenissimus pictus, ny praktfull Perilla nankinensis, Viola tricolor maxima (Praktsortiment), Dahlier vackra sorter å 25 öre pr st., 2—50 pr 12 st. Verbena vackra sorter å 25 öre pr st., 2—50 pr 12 st.

Zea japonica foliis variegatis, utmärkt bladväxt med praktfulla hvitstrimmiga blad, pr st. 33 öre, pr 12 st. 3 Rdr, Chrysanthemum carinatum hybridum fl. pl., praktfull nyhet för denna säson, pr. 12 st. 1 Rdr.

Blomsterplantor blandade af alla sorter pr 100 st. 1 Rdr. Inpackningen verkställes omsorgsfullt och beräknas endast min kontanta utgift derför.

Innehåll.

Ändamålsenlig växthusbyggnad samt några ord om växt-husbyggnader i allmänhet. — Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land. — Växtodlingen i Norrbotten, (forts.). — Litteratur. — Minneslista för trädgårdsodlare i juni 1868. — Minneslista för blomsterodlare i juni 1868. — Diverse notiser och meddelanden — Annonser.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1868.